

Ушэтынхэр зэрэкӀохэрэм зыщигъэгъозагъ

Ушэтынхэр щатынхэм пае республикэм пункти 8 шагъэ-нэфагъ, ахэм ащыщэу 2-р — МыекъуапэкӀэ.

Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат ушэтынхэмкӀэ кӀэралыгъо комисиим зэрэхэтым елытыгъэу къалэу Мыекъуапэ

дэт лицееу N 19-м, химиемкӀэ ушэтынхэр зыщыкӀорэм, щылагъ. Республикэм ипащэ ушэтынхэр зэрэзыхащэхэрэм зыщигъэгъо-

Тыгуасэ я 11-рэ классхэр къэзыуххэрэм кӀэралыгъо ушэтын зыкӀхэм ятын рагъэжыагъ. Предмети 3-кӀэ а мафэм ушэтынхэр кӀуагъэх: географиемкӀэ, литературэмкӀэ, химиемкӀэ.

загъ, кӀэлэгъаджэхэми зэхэ-щакӀохэми зэдэгущыӀэгъухэр адырилагъэх.

КъалэмкӀэ гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ организациехэр къэзыуххэрэм нэбгыри 148-мэ а ушэтынхэр аты. Аудитории 18-у агъэнэфагъэм щыщэу 1-р медицинэ постым пэблагъэу щыт, зипсауныгъэкӀэ пыч зилэхэм апае ар агъэнэфагъ.

«КӀэралыгъо ушэтын зыкӀым амал къеты тыхэгъэгу исыд фэдэрэ апшэрэ еджапӀи чӀэхъанхэмкӀэ. Арышъ, тапэки Адыгеим гъэсэныгъэм илоф зэрэщы-зэхэщагъэм къыкӀимычыным, нахышлу ар хуыным мэхъан-шхо илэу щыт. Мафэ къэс ащ лӀф дэтэшлэ, еджапӀэхэр къэзы-уххэрэм арукӀэ нахъ зыфэщэ-гъэхэ сэнэхъатхэр алэ къыра-

гъэхъанхэм зэкӀэ фытегъэпсы-хъагъэу щыт. Мыщ дакӀоу къы-хэгъэщыгъээн фае кӀэралы-гъо ушэтын зыкӀыр зыщатыщт чӀыпӀэхэр кӀэлэцӀыкӀухэмкӀэ лэ-рыфэгъоу щытынхэ, яшӀэныгъэ зынэсырэр къагъэлъэгъонымкӀэ амалышлоу хуынгъэ зэрэфаер. А лӀфыгъом ренэу тыналэ тетэ-гъэты, Рособнадзорми ащ-кӀэ гъусэныгъэ-зэдэлэжъэныгъэ дытил. Непэ джыри зэ нафэ кӀыпфэхъугъ кӀэралыгъо ушэтын зыкӀыр зыщызэхэщатт пунктхэр республикэм дэгъоу зэрэща-гъэхъазырыгъэхэр», — къылуагъ Къумпыл Мурат.

Ушэтынхэр мэкъуогъум и 24-м нэс зэрэкӀоштхэр къыхэ-гъэщыгъээн фае. Мы илъэсым пстӀумкӀи нэбгырэ 1834-рэ ушэтынхэм ахэлэжъэщт.

Мэкъуогъум и 1-р — кӀэлэцӀыкӀухэм якъэухъумэн и Дунэе маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухуэ лъытэныгъэ зыфэтшӀыхэрэр!

КӀэлэцӀыкӀухэм якъэухъумэн и Дунэе мафэ фэшӀ тышъуфэгущо!

Урысыем икӀэлэцӀыкӀухэм ямэфэкӀэу мыр зэрэ-щытым имызакъоу тэ, нахыжъхэм, джыри зэ тыгу къегъэкӀыжы ахэмкӀэ пшъэдэкӀыжъэу тхырэр зыфэ-дэр. Сабыим лъытэныгъэ фэшӀыгъэн, ифитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэ фае, ащ зедиштэу хэхъоныгъэ ышӀы-нымкӀэ, гъэсэныгъэ зэригъэгъотынымкӀэ ищыкӀагъэр зэкӀэ лӀкӀэдгъэхъаныр типшъэрылӀ.

Адыгеим икӀэралыгъо хабзэ икӀуыкӀухэм анахъ мэхъанэ зэрэтырэ пшъэрылӀэу ялэхэм ащыщ къыт-кӀэхъухъэхэрэр псауныгъэ пытэ ялэу щыӀэныгъэм

хэуцонхэр. Хабзэмрэ обществэмрэ тилуи, тишӀи зэхэ-лӀэу кӀэлэцӀыкӀухэр кӀочӀэ бзаджэхэм ащытыухъу-мэнхэ, нравственнэ шлуагъэхэр ахэтлхъанхэ, чӀыпӀэ тэрэз щыӀэныгъэм щаубытыным фытегъэпсыхъэгъэ лӀфтхъабзэхэр зэшӀотхынхэ фае.

КӀэлэцӀыкӀу лӀпчъ спортым, творчествэм апылпы-нымкӀэ, исэнауыгъэ хэгъэхъогъэнымкӀэ, шӀэныгъэхэр зэригъэгъотынымкӀэ республикэми, зэрэхэгъэгу фэдэу, амал тэрэзхэр аригъэгъотынхэ фае. Джащ фэдэу кӀэлэцӀыкӀухэу сэкъатныгъэ зилэхэм, щыӀэныгъэм чӀыпӀэ зэжъу ригъэуцуагъэхэм тыналэ атетыныр типшъэрылӀ. Гъэмафэми а лӀфшӀэныр зэпыдгъэурэп, кӀэлэцӀыкӀухэм дэгъоу загъэпсэфыным, арукӀэ зы-фэщэгъэхэ лӀфтхъабзэхэм ахэлэжъэнхэм тыналэ ате-тэгъэты.

Урысые кӀэралыгъом социальнэ политикэу зэ-

рихъэрэм илъэныкӀо шхъалэхэм зыкӀэ ащыщ унагъом лӀпылӀэгъу етыгъэныр. КӀэлэцӀыкӀухэр насыпышӀонхэм-кӀэ, псауныгъэ пытэ ялэу къэтэдджынхэмкӀэ, гъэсагъэ хуынгъэмкӀэ тфӀэлэкӀыщтыр зэкӀэ тшӀэныр типшъэрылӀ. Мафэ къэс тикӀэлэцӀыкӀухэм гушлуагъо къафихъынэу, неущрэ мафэм яцыхъэ телпынэу тыфай. Адыгэ Рес-публикэм ис тиграждан ныбжыкӀэхэм тафӀэлау ушэтынхэу апэ илхэр гъэхъагъэ хэлӀэу зэпачынхэу ыкӀи гъэмафэм дэгъоу загъэпсэфыну! Ахэм янэ-ятэ-хэм шлоу щылэр къадэхъунэу, яунагъохэм зэгурыло-ныгъэ арылпынэу афэтӀэу!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
КЪУМПИЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и КӀэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгеим илӀыкӀо куп форумым хэлэжъэщт

Адыгеим илӀыкӀо купэу Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат зипащэр я XXIV-рэ Дунэе экономикэ форумэу Петербург щыкӀошттым хэлэжъэщт. Мэкъуогъум и 2 — 5-м конгресс-къэгъэлэ-гъон гупчэу «Экспофорумым» ар щыкӀошт.

Урысые Федерацием и Пре-зидентэу Владимир Путиным я XXIV-рэ Дунэе экономикэ фо-румэу Петербург щыкӀошттым хэлэжъэщтхэм, ар зэхэзыщэ-хэрэм ыкӀи ихъакӀэхэм афакӀоу шлуфэс псалъэ къышӀыгъ.

«Дунэе сообществэм хэтхэм

язэдэлэжъэныгъэ амыгъэпытэ-мэ, лъэныкъуабэкӀэ язэпхыны-гъэхэм зарамыгъэушӀомбгъумэ, уахътэм къыгъэуцурэ лӀфыгъо-хэр зэшлуахын, зыпкӀ итэу хэ-хъоныгъэ ашӀын зэрамылӀэкӀы-щтыр нэрылӀэгъу. Евразийскэ

(ИкӀух я 3-рэ нӀкӀуб. ит).

«Къэралыгъо фэло-фашлэхэр шлуагъэ къатэу гъэцкIэгъэнхэ фæе»

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат тхьамэтагъор зыщызэрхыгъэ игъэкIотыгъэ зэхэсыгъо АР-м иминистрэхэм я Кабинет тыгуасэ илагъ.

Къэралыгъо учреждениехэм фэло-фашлэхэр агъэцкIэнхэм пæе къэралыгъо пшъэрлэхэр зэрэзыхъэхэрэм, «Цифровое развитие» зыфилорэ программэм къыдихэлъытагъэу документхэр электроннэ шыкIэм тетэу хэбзэ органхэм агъэзеклонхэм фытегъэпсыхъэгъэ системэр пхырышхыгъэным, тхылъеджаплэхэм ялофшIэн, къэралыгъо закупкэхэм язэхэщэн, нэмыкIхэм ащ цатегушылагъэх.

Къэралыгъо учреждениехэм фэло-фашлэхэр агъэцкIэнхэм фэшI къэралыгъо пшъэрлэхэр зэрэзыхъэхэрэм фэгъэхьыгъэу къэгущылагъ АР-м финансхэмкIэ иминистрэу Виктор Орловыр. Шапхъэхэм, мылькIу ащ пэлухъащтым игъэзеклон, ыпкIэ зыхэлъ Iофэу ашIэрэм игъэлсын, нэмыкIэу къыщыдэлъытагъэхэм ащ шигъэгъозагъэх.

Доклад ужым зэхэсыгъом хэлажъэхэрэр а зепстэумэ игъэкIотыгъэу атегушылагъэх. АР-м и Лышхъэ иеппыкIэхэр къырилотыкIызэ, къэралыгъо фэло-фашлэхэр шлуагъэ къатэу гъэцкIэгъэнхэм ыкIи IофшIагъэхэр шхъэихыгъэу къэгъэлъэгъогъэнхэм мэхъанэ зэрилэм къыкIигъэтхыгъ.

— Социальнэ псэолъэ зэфэшхъафыбэ кIэу тэшIы е тэгъэцкIэжы. Ахэм ямэхъанэ къэзыгъэпгъорэр цыфхэм яфэло-фашлэхэр зэрацагъэцакIэхэрэр ары. Социальнэ учреждениехэм зэкIэми ащ анаIэ тетын фæе, — къылуагъ Къумпыл Мурат.

Джащ фэдэу республикэм ипашэ гъэсэныгъэм ипрограммэхэр экономикэм ищыкIагъэхэр къадэлъытагъэхэу гъэлсыгъэнхэм мэхъанэ зэрилэр къыхигъэщыгъ. Апшъэрэ ыкIи гурыт профессиональнэ еджаплэхэр къэзыухыхэрэм IофшIэлэ чыплэхэмкIэ Iэпылэгъу афэхъугъэнхэм, хызмэтшIаплэу республикэм итхэм специалистхэр афэгъэхъазыргъэнхэм афытегъэпсыхъэгъэ IофшIэныри нахъ агъэлъэшынуу къарилуагъ.

Къэралыгъо хэбзэ органхэм документхэр электроннэ шыкIэм тетэу агъэзеклонхэм фытегъэпсыхъэгъэ системэм ипхырышхы фэгъэхьыгъэу къэгущы-

лагъ АР-м цифрэ хэбзэныгъэхэмкIэ, къэбарлыгъэIэс ыкIи телекоммуникационнэ технологиехэмкIэ иминистрэу Шыу Заурбэч. Ащ идоклад Iуж АР-м и Лышхъэ электроннэ шыкIэм тетэу цыфхэр егъэблэгъэгъэнхэ амал къатынуу къарилуагъ. УФ-м и Президентэу Владимир Путиным цифрэ шыкIэхэр пхырышхыгъэнхэм фытегъэпсыхъэгъэ унашъоу къышыгъэхэр гъэцкIэгъэнхэм фэшI пшъэрлэ гъэзэфэгъэхэр министрэм фишыгъэх.

Тхылъеджаплэхэм яIофхэм афэгъэхьыгъэу АР-м культурэмкIэ иминистрэу Аульэ Юрэ доклад къышыгъ. ПстэумкIи 144-рэ республикэм ит, ахэм яфонд зэхэубытагъэу тхылъ миллиони 2-рэ мин 427-м ехъу хэлъ.

Модель библиотекэхэм ягъэпсынкIэ пэрытныгъэр зыубытыгъэ шьолпырхэм Адыгеир ащыц хъугъэ. Лъэкъ проектэу «Культурэм» къыдихэлъытагъэу 2019 — 2020-рэ илъэсхэм тхылъ-

еджэпIи 8 республикэм шагъэ-кIэжыгъ. Ахэр зычIэт унэхэр икIэрыкIэу зэрашыжыгъэхэм, лъэхъаным диштэу зэрэзэтырагъэпсыхъагъэхэм имызакъоу, фондхэр агъэкIэжыгъэх. Блэ-кIыгъэ 2020-рэ илъэсым электроннэ е хэутыгъэу пстэумкIи тхылъ мин 47,4-м ехъу кIэу ахэм алэклагъэхъагъ.

АР-м и Лышхъэ модель библиотекэхэм ягъэпсын хэлэжыагъэхэм зэкIэми зэрафэразэр къыхигъэщыгъ, муниципальнэ образованиехэм тхылъеджаплэхэм яIофхэм нахъыбэу анаIэ атырагъэтыныр, мылькIу халхъэрэм хагъэхъоныр шIокI зимылэ Iофэу зэрэщытым къыкIигъэтхыгъ.

Джэджэ районыр республи-

кэм ипашэ щысэу къыхыгъ. Джырэблагъэ Урысыем икъоджэ тхылъеджаплэхэр зызэрагъэнэ-къокъухэм, станицэу Дондуковскэм дэтым «Стремительный рост числа читателей» зыфилорэ лъэныкъомкIэ теклоныгъэр къыдихыгъ. Джащ фэдэу Теуцожь районым ит къуаджэу Очэпщые щашыжыгъэ модель библиотекэр цыфэу екIуалIэрэр анахъыбэ зыщыхъугъэхэм ащыщэу стратегическэ инициативэхэмкIэ Агентствэм къыхигъэщыгъ.

АР-м и Лышхъэ сэкъатныгъэ зилэхэмрэ зынэхэм амылгъэгъухэрэмрэ апае тхылъеджаплэу Мыекъуапэ дэтым иIофшIэн зэрэзэхичэрэми осэ ин къыфишыгъ. Ари джырэблагъэ агъэкIэжыгъэхэм ащыц.

— Лъэхъаным диштэу зэтэгъэпсыхъэгъэ тхылъеджаплэхэм ащыжот, ныбжыкIэхэр нахъыбэу якIуалIэ хъугъэ. Модель библиотекэхэм Iофтхъэбзэ зэфэшхъафхэр зэхэщэнхэм пæе ящыкIагъэр зэкIэри яI. Арышъ, гъэкIэжыин IофшIэныр лъыгъэ-кIотэгъэн, тхылъеджаплэхэм яколлективхэри Iофэу ашIэрэм кIэгъэгущыжыгъэнхэ фæе, — къылуагъ Къумпыл Мурат.

Мы зэхэсыгъом къэралыгъо закупкэхэм япхыгъэ Iофхэми цатегушылагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

**МЭХЪОШ
Аслъан
Ибрахым
ыкъор**

Шъыпкъэныгъэ, гуклэгъу хэлъэу зигъашIэ къэзыхыгъэ Мэхъош Аслъан Ибрахым ыкъом игъонэмысэу идунай ыхъожыгъ.

Козэт щапIугъ. Тренерэу дзюдомкIэ, самбэмкIэ Iоф ышIэзэ, нэбгырэ пшIы пчъагъэ ыгъэсагъ. Джон Липаридзе спортымкIэ дунэе класс зилэ мастер хъугъэ. Джумбер Липаридзе, КIэрэщэ Пщымаф, Шхъэлэхъо Аслъан, Исаченко зэшхэр, Андрей Выростковыр, фэшхъафхэри спортым имастерых. ЩыIэныгъэм игъогу тырицагъэхэм тренерхэр къахэкIыгъэх.

Адыгэ Республикэм самбэмкIэ испорт еджаплэ ипашэ игуадзэу илъэсыбэрэ щытыгъ. Республикэм испорт еджаплэу N 1-м ипашэу Мэхъош Аслъан загъэнафэм, ипшъэрлэхэр дэгъоу ыгъэцкIагъэх. Аужырэ илъэсхэм спорт еджаплэм иIофышIагъ.

Пщыкъаныкъо Долэтыкъо самбэмкIэ еджаплэм ипашэу, Мэхъош Аслъан ащ игуадзэу зыщытыгъэ лъэхъаным дунаим, Европэм язэнэкъокъухэм Хъасаныкъо Мурат, нэмыкIхэм дышъэр къащыхыщтыгъ.

Хъот Юныс, Делэкъо Адамэ, фэшхъафхэу спорт еджаплэхэм япашэхэм ащыгъупшэжырэп Мэхъош Аслъан гуклэгъоу хэлъым гъунэ имылэу зэрэпсэуштыгъэр. Игушылэ фæбэки, зэхэщэн IофыгъохэмкIи Iэпылэгъу къызэрафэхъуштыгъэр гъашIэм хэкIокIэщтэп.

Лъэкъым ыгу къыфытеозэ, Адыгэ Республикэм ихэбзэныгъэхэм арыгушхозэ ищылэныгъэ къэзыхыгъэ Мэхъош Аслъан ишлушIагъэхэм иIофшIэгъухэр, иныбджэгъухэр ащыгуазэх, иадыгагъэ агъэ-лъапIэ. ЗэхэшIыкI ин иIэу, цыф шъырытэу зэрэщытыр ипсэукIэ къыхэщыщтыгъ. Ллакъоу зыщыщым, къыпэблагъэхэм гуфэбэныгъэ афырилэагъ. Мэхъош Аслъанрэ ишхъэгъусэрэ пшъэщытIу зэдаплугъ, унэгъо дахэ зэдырIагъ.

Илъэс 71-м итэу дунаим ехыжыгъэ Мэхъош Аслъан игупсэхэм, илахылхэм ащыщэу, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шхъбалэ игуадзэу Мэчплэкъо (Мэхъош) Саидэ тафэтхъаусыхэ, якын адэтэлэты. Щымылэжыым Тхъэм джэнэт къырет.

**«Адыгэ макъэм»
иIофышIэхэр.**

«Цыфхэм гъотэу ялэм хэхъон фае»

— *Ары хэбзэ орган пстэумэ пшэарылъ шъхьалэу непэ ялэр*, — кыщиуагъ УФ-м и Президентэу Владимир Путиным вакцинациер зэрэклорэм, экономикэм изытет, нэмык лъэныкъохэм афэгъэхьыгъэ зэхэсыгъоу зэхыщэгъагъэм. — *Юфхэр мы лъэныкъомкIэ кызызрыкIохэп. Арышъ, бизнесыри мыщ кы-хэгъэлэжьэгъэн фае.*

Зэпахырэ узэу дунаир зэлы-

зыкIугъэр къекъэным ыпэкIэ экономикэм къекъэлэжьэгъонэу илагъэхэм джыри къанэсыжыгъэп, ау хэхъоныгъэхэр цымылэхэу пIон плъэкIыштэп. Гушылэм пае, хъызмэтшIапIэхэр зэтеуцожых, IофшIапIэ чIыплэ зимылэхэм япчъагъэ нахь макIэ мэхъу. БлэкIыгъэ илъэсым ишъхьалэу мазэ IофшIапIэ чIыплэ зимылэр Iоф ышIэным ыныбжь нэсыгъау къралыгъом исым

ипроценти 6,4-рэ хъуштыгъэ. Мы уахътэм проценти 5,2-м кърэсыгъ. IофшIапIэ чIыплэ зилэхэм япчъагъэ нэбгырэ миллионрэ мин 200-рэ хэхъуагъ.

Къралыгъом ипачэ джыри нэбгырэ мин 700-м кышымыкIэу IофшIапIэ ягъэгъотыгъэнэу, 2019-рэ илъэсым зэрэщытыгъэм фэдэу, проценти 4,7-м кърэгъэсыжыкIанэу УФ-м и Правительствэ пшэарылъ фишIыгъ.

Республикэм вакцинэхэр кыыIукIагъэх

COVID-19-м пэшIуклорэ апэрэ вакцинэу «Гам-Ковид-Вак» зыфиIорэм, «Спутник V» нахыбэу зэрэтшIэрэр, мэзэ заулэ хъугъэу ихэлъхъан макIо.

ПстэумкIи вакцинэ хэлъхъагъу мин 32-м ехъу тишъолпыр кыиIэ-кIэхъагъ. «Спутник V» зыфиIорэр нэбгырэ мин 27-м ехъурэмэ

ахалъхъагъ, «ЭпиВакКорона» зыцIэр — нэбгырэ 300-мэ, «КовиВак-р» — жьоныгъуакIэм и 24-м республикэм кърэсыгъ.

«ЭпиВакКорона» зыфиIорэ лъэпкъым фэдэу хэлъхъагъу 810-рэ, «КовиВакым» фэдэу хэлъхъагъу 780-рэ республикэм

кыиIэклэхъагъ. Мы лъэпкъитIур шIоигъоныгъэ зилэ пстэуми непэ зыхарагъэлъхъан алъэкIыштэп. Анахь цынагъо зышъхъарыт купхэм къахиубытэхэрэм ыкIи терапевтым цIыфым ипсауныгъэкIэ нахь къекIунэу ылы-тэхэрэм апэу ахалъхъаштых.

— *Урысыем кыышашIырэ вакцинэхэм цыхъэ афэпшIынэу зэрэщытыр, зэрэмыщынагъохэр теубытагъэ хэлъэу кърэтион тлъэкIышт, цыIэны-*

гъэми ар кыыгъэлэжьагъагъ. Ары пакIошъ, нэмыкI IэкиIб кърал вакцинэхэм ащ фэдэу инэу цыфыр кърэзыухъумэрэ ахэтэп, — кыщиуагъ Владимир Путиным зэхэсыгъоу илагъэхэм ащыщ.

Вакцинэр апэу зыхъызгъэлъхъагъэхэм ащыщ УФ-м и Президентэу Владимир Путиным. Ащ ипсауныгъэкIэ ар къекъы-лъэкIыгъэп.

IШЪЫНЭ Сусан.

Адыгеим илIыкIо куп форумым хэлэжьэщт

(ИкIэух).

экономическэ союзым кыдыхэлъытагъэу бэшIагъэ ащ фэдэ Iофхэр зызетхъэхэрэр, шъхъафит сатыум ишапхъэхэр зыдгъэфедэхэрэр, инвестициехэмкIэ, технологиехэмкIэ тызы-зэхъожьырэр. НэмыкI шъолпырхэми экономикэ, научнэ-техническэ зэдэлэжьэныгъэу тыхэгъэгу адыриIэр нахь ыгъэлэшышIоигъу. Псауныгъэм икъэухъу-

мэнкIэ, цифрэ шапхъэхэм ате-хъэгъэнымкIэ опытэу тилэмкIэ тадэгощэнэу тыхъазыр, тызэгъусэу телекоммуникационнэ, энергетическэ, транспорт инфраструктурэм изытет нахышIу тшIы, тыкъэзыуцухъэрэ дунаим икъэухъумэнкIэ тызэдэлажъэ тшIоигъу», — кыиуагъ Владимир Путиным.

Петербург щыкIошт Дунэе экономикэ форумым ихъугъэ-шIэгъэ шъхъалэу хъуштыр пле-

нарнэ зэхэсыгъоу къралыгъом ипачэу Владимир Путиным зыхэлэжьэщтыр ары.

Адыгеим илIыкIохэр я XXIV-рэ Дунэе экономикэ форумым кыдыхэлъытэгъэ Iофыгъо шъхъалэхэм ахэлэжьэщтых, инвестициемкIэ амалэу ялэхэр кърэгъэлэжьэгъоштых. АР-м и Лышъхъэу КъумпIыл Мурат форумым иппенарнэ зэхэсыгъо хэлэжьэщт, зэлукIэгъу, зэдэгущы-лэгъу заулэ адыриIэщт. Ащ

нэмыкIэу сатыу гупчэу «МЕГА Адыгея» зыфиIорэм игъэкIэ-жынрэ зекIо кластерым зегъэу-шъомбгъугъэнымрэ япхыгъэ зэзэгъыныгъэхэм акIэтхэнхэу рахъухъэ.

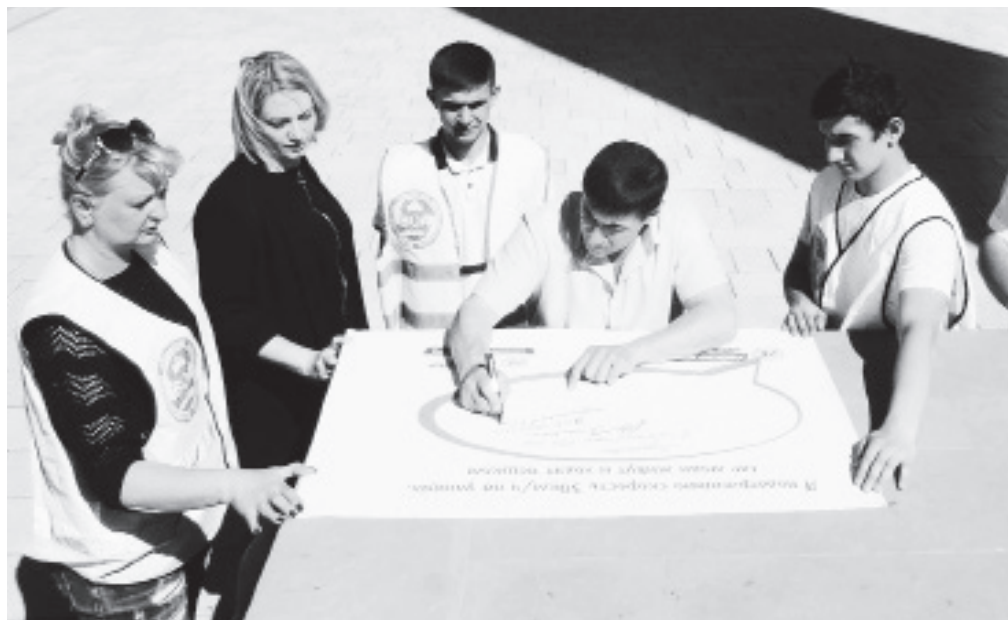
Эксперти 130-м ехъу форумым кышыгыущыIэнэу, экономикэм илъэныкъоу зэфэшъхъафхэм алъыIэсынхэу рахъухъэ. Хабзэ зэрэхъугъэу, Урысые Федерацием ишъолпырхэм инвестициехэмкIэ яIофхэм язытет

кърэзыгъэлэжьэгъорэ рейтингым икIэуххэр форумым щызэфыхъысыжыштых. Инвестиционнэ проекткIэу Урысые Федерацием и Правительствэрэ эксперт объединениехэмрэ 2021-рэ илъэсым кърэхъырэм ипхыры-щынкIэ Iофтхъабзэу зэрэхъащтхэм сессием хэлэжьэщтхэр атегушIэлэщтых.

АР-м и Лышъхъэу ипресс-къулыкъу

Юфтхъабзэм дырагъэштагъ

Урысые Iофтхъабзэу «Щынэгъончъагъэм ия 6-рэ Глобальнэ тхъамаф» зыфиIорэр макIо.

Ащ кыдыхэлъытагъэу Адыгеим икъралыгъо автоинспекторхэм Iофтхъабзэ зэфэшъхъафхэр республикэм щызэхъащэх. Автомобилистхэм я Урысые обществэу Адыгеим щылэм илIыкIохэм Iофтхъабзэм дырагъэштагъ.

Пшэарылъ шъхъалэр — кърэжэ псэупIэхэм ащызекIохэ зыхъукIэ, водительхэм псынкIэ зеклоныр шагъэзыеныр, гъэсэныгъэм иучреждениехэм ялэгъо-блэгъу сакъыныгъэ нахь кызы-щыхагъэфэныр. Цыф псэупIэхэм апэмычыжъэу щызекIохэрэр скоростымкIэ шапхъэхэм арыгъозэнхэм кыфэджагъ автомобилестхэм яобществэу ипачэу Хъот Мурат. ПсынкIэ зеклоным шIуагъэ кызызримы-хъырэм, гъогурыкIоным ишапхъэхэр амыукъонхэм ащ анаIэ тырари-гъэдзагъ.

Кърэзэкъ культурэм ифестиваль

Санкт-Петербург фагъэшъошагъ

Адыгэ Республикэм кърэзэкъ культу-рэм ия XXX-рэ фестиваль жьоны-гъуакIэм и 28 — 31-м игъэклотыгъэу щыкIуагъ.

Урысыем ишъолпыр 20 юбилей зэхъэхэм хэлэжьагъ. Башкортостан, Саха (Якутия), Дагъыстан, Темыр Осетием — Аланием, Кърэцхъэ-Щэрджэсым, Краснодар ыкIи Ставрополь крайхэм, Саратов, Воронеж, Ростов, Тюмень, Сахалин, Ульяновскэ, Волгоград, Москва, Орлов хэкухэм, кълэу Санкт-Петербург, Луганскэ Народнэ Республикэм, Адыгеим ятворческэ купхэм яискусствэ кърэгъэлэжьагъагъ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу КъумпIыл Мурат ишIухъафтынэу «Гран-при» зыфиIорэр Санкт-Петербург икърэзэкъ ансамблэу «Атаманым» фагъэшъошагъ.

Фестивалым фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ ма-кърэм» кърэхиутыштых.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Мэкьюогъум и 1-р — кIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Дунэе маф

Бын Iужъур гъэбэжъу

Сабыим нахъ тхьагъуи, нахъ шIагъуи зи щымылэу, хьарым ипчъаблэ ащ кытфызэлухэу, кIэлэцIыкIухэмрэ хьайуанхэмрэ такъыкыуанэу, ахэм апае дунэир зэтетэу тинахьыжхэм бэрэ алоу зэхэсхыгъ. ЫкIи ар зэрэшъыпкъэм седжэнджэщыттыгъэп.

Сыда плэмэ, къэралыгъом кырыкIощтыр, инеушърэ мафэ зыфэдэ хъуштыр бэкIэ зэлъытыгъэ тикIэлэцIыкIухэр ары тищылэныгъэ тфэзыгъэдахэрэр, тIуачIэ къезыгъэблырэр, кыныгъохэр зэпытэзыгъэчырэр, лъапсэ уилэмэ, шъхьапэ зэрэуи-лэщтыр зэхэтэзыгъашIэрэр.

**Сабыи щхы макъэм
сыкIэдэлукIмэ,
Чыльэм имафэ
нахъ фабэ сфэхъу.
ГушIом кыыхэкIэу
нэр зиуцIыргъурэм
Тыгъэр щышIэтэу
ынгъу кысцэхъу.**

**Сабыи щхы макъэм
сыкIэдэлукIмэ,
Шъэбэгъэ Iэшур
гум кыщетаджэ,
Ящхы мэкъамэу
псынэкIэчъ къабзэм
Зэрэдунаеу зэлъэргъаджэ!**

**ЩыIэкIэ дахэу
пшысэм хыхъыкIрэм
Шум, лыгъэм
сабыихэр фещэ.
Тихэгъэгъу класэ
насып къэкIуапIэм
Ипчъэлэу фафэ
ицIыкIухэр Iуещэ.**

**Ау насып тхьапшмэ
атемыфагъэу
Ясабыиго нэпскIэ щыгуа?
Хьалыгу тахьыр
пкIыхълэгъу афэхъоу,
Нэ цыкIухэр лъалоу
Iэ тхьапш щэигъа?**

**Зы чыльэ щэпсэху,
къафепсрэр зы тыгъ,
Гугъэплэ Iэшухэр
гум зыдилыгъ.
Адэ сид пае ящылэныгъэ
Зыиукуыхъра
зэфэмьдэныгъэм?**

Мы усэр сикъэлэмыпэ кыпIыным ыпэкIэ сегупшысагъ цыф насыпнчъабэ дунэим зэрэтетым, ежхэм алэкIэ ахэм янасып зэрэпаупкIыжырэм. Анахъ тын лъапIэр — сабыир Тхьэм кызыраритырэм ахэр кызыхыгъэшхъожьхэрэп, гъогу пхэнджэу зытхьагъэхэм кыте-зыщыжыщт, якъыл къэзыгъэу-щыжыщт амалым елъэпэкIаох, зыфыщылэхэри амышIэу, Тхьэри апыкIыжыгъэу, гунахыбэ агъа-хъэзэ ягъашIэ къахы.

Адэ ахэм къапыхъорэ сабыихэу ны-тыхэм ялэшугъэрэ ягукIэгъурэ икъоу зэхэзымышIа-гъэхэм сидэуштэу ящылэныгъэ зэпыфэра? Тхьэм кырипэсыгъэ

насып Iахьым хэти IокIэ. Нымрэ тымрэ зытеунэхъогъэ гъогум зыр рэкIо, ны-тыхэр зышъхьа-рымьтыжхэмрэ кIэлэцIыкIу ибэхэмрэ зыщалыгъхэрэм адрэр чIэфэ. Нахъ насыпышIохэм янасып къехъы гукIэгъурэ Iэдэ-рэ зэрыл унагъом щапIунхэу.

Иваненкэхэм яунэгъо зэгурьIожъэу зигугъу къэсшIыщтыр ахэм зэу ащыщ. Мы бын-унэгъо Iужъум непэкIэ сабыи 21-рэ щапIу. Тхьэм Филиппрэ Верэрэ сабыиплI къарипэсыгъ. Пшъэшъэ нахъыжъэу Сари, ащ кыкIэ-лъыкIорэ Лизи Адыгэ къэралы-гъо университетым щеджэх, Эммануил я 9-рэ классыр, Аленэ я 6-рэ классыр къаухыгъ.

Иваненкэхэм яунагъо сиды-гъуи цыфIуапIэу щытыгъ. Яныб-джэгъухэр ядэжъ зэ къэкIуагъ-хэу Хьакурынэхъэблэ еджэплэ-интернатым чIэхсэм ащышхэр гъэмафэрэ ядэжъ зэрэщагъа-лэхэрэр, ильэси 8 зыныбжъ Надя Голуб кIэлэцIыкIу ибэхэм ате-гъэпсыхъэгъэ унэу Мыекъуапэ дэтым зэрэщалыгъыр къара-уагъ. Джащыгъум Сарэ ильэси 4, Лизэ ильэси 2 нылэп аныб-жыгъэр. Зэшъхъэгъусэхэм псынIкIэу ищыкIэгъэ тхыльхэр агъэхъазырхи, Наде аплунэу аштагъ. Пшъэшъэжыер гурыт еджаплэм чIагъэхъагъ. Апэрэ классым исыгъэ Наде еджэри, тхэри, лъытэри кыфэкъы-ныгъ, ишIэныгъэхэмкIи илэгъу-хэм ауж кынэщтыгъ. Зыгорэ кыдэмыхъу зыхъукIэ ащ зы-зэкIоцигъанэти, «сфэшIыщтэп» ылоштыгъ. Ау Верэ ащ ыуж икIыштыгъэп, еджэным ар нахъ зэрэригъэгъушIуштым ренэу пы-ллыгъ.

Наде ышыпхъухэм лъэшэу афэзэщыштыгъ, ахэм ягугъу бэрэ кышIыштыгъ. Арти, зэшъхъэгъусэхэм пшъэшъэжыер Хьакурынэхъаблэ дэт еджэ-плэ-интернатым ащэу, ышып-хъуищ рагъэлэгъоу, анахъыкIэу Тане гъэпсэфыгъо лъэхъанымрэ мэфэкIхэмрэ ядэжъ къащэу аублагъ. Ильэс 11 зыныбжыгъэ, я 2-рэ классым джыри исыгъэ шыпхъу нахъыкIэр ыужкIэ ядэжъ къащэжыгъ. Гъэмэфэ мэзищ зыгъэпсэфыгъом Верэ пшъэшъэ-жыем дэгъоу дэлажыи, я 2-рэ, я 3-рэ классхэм япрограммэ ригъэкIуи, илэгъухэм афэдэу бжыхъэм я 4-рэ классым ри-гъэхъагъ. ЫужкIэ Тане гурыт еджаплэри, колледжри, Мые-къопэ технологическэ универ-ситетри кыухыгъэх, джыдэдэм шъхьафэу мэлсэу, ильэси 3 зыныбжъ шъэожъые иI.

Тане имызахъоу, Голуб зэш-

зэшыпхъухэу Кати, Насти, Сер-гейи Иваненкэхэм яунагъо щапIугъэх. Кате пщэрыхъакIу, Насте — модельер, Сергей ав-томеханик сэнэхъатыр алэ кы-рагъэхъагъ, шъхьафэу мэлсэху.

Сергей аплунэу кызаштэм ильэс 17 ыныбжыгъ. Бысымгуа-щэр ащ нахы зэрэнахъыжыгъ-гъэр ильэси 10 нылэп. Ау ащ игъэсэни, иплуни лIым ыпшъэ зэрэрильхъажырэр ишъхъэгъусэ кызырелом, тIэкIу нахъ къэлэ-сагъ. А ильэс дэдэм Иванен-кэхэм шъэожъыеу къафэхъугъэм Эммануил фаусыгъ.

Мы унагъом етIани зы шъэ-ожъые кыыхъэуагъ. Голубхэм джыри шы зэрялэр, зипсауныгъэ пыч фэхъугъэхэм ар зэрэщышхэр зэшъхъэгъусэхэм амышIэу охъ-тэ шIукае кIуагъэ. Ильэси 4 зыныбжыгъэ Валерэ кыза-хъым зекIошъуштыгъэп, изэхэ-шыкIи мэкIагъэ. Верэрэ Фи-липпрэ ащ гукIэгъоу, шIулъэгъоу пагъохыгъэм, массаххэм, ме-дицинэ фэлэ-фашIэу рашIылагъ-хэм яшIуагъэ къэкIуагъ. ТIэкIу-тIэкIузэ зекIуакIи, гушылакIи ащ зэригъэшIагъ, я 8-рэ классыр мыгъэ кыухыгъ.

Кымафэ горэм чыIэшхуа-гъэти, псэуплэ гъэнэфагъэ зи-мылэ цыфхэм хъадэгъур къа-зэралыIэсырэм фэгъэхыгъэ къэбархэр радиомы, телевиде-нием зэпымыоу къатыштыгъ. Голуб зэш-зэшыпхъухэр янэ-ятэхэу хэлитэкъуплэр зипсэу-плагъэхэм къарыкIоштым зэри-гъэгумэкIыхэрэр зэшъхъэгъусэ-хэм зызэхашIэм, Краснодар дэт реабилитационнэ гупчэм къа-щарагъэлэзэнхэу ахэр ащагъэх. Ау мэээ зауI нылэп ахэм афэ-къудыигъэр, зэсэгъэхэ щылакIэм шIэхэу фагъэзэжыгъ. Бэ те-мышIэуи кIалэхэм ятэ идунай ыхъожъыгъ. Ащ ыуж ильэсрэ ныкIорэ нахъ темышIагъэу ахэм яни инсульт къеуагъ.

Сабыихэри ягъусэхэу Ива-

ненкэхэр ренэу кIэупчIако сымэджэщым кIоштыгъэх. Бзылфыгъэр кызычIатхыкIыж-ми ядэжъ къащи, ыльэ теуцо-жыфэ нэс мэзи 9 кыдекло-кIыгъэх, документхэр фагъэ-псыгъэх. Цыф фэдэу агъэпсэу ашIоигъуагъ, ау Татьяна зэсэгъэ хэлитэкъуплэм ыгъэзэжыгъ. ЫужкIэ лыгъу-лыстышхор ыльа-кIо къегъуауи, етIани сымэ-джэщым чIэфагъ, нэжъ-лужхэр зыщалыгъэрэ унэм ар раты ашIоигъоу бэрэ ыуж итыгъэх. Джыдэдэм Татьяна ыкIо на-хыжъэу Сергей кIэлъырыс.

2007-рз ильэсым Верэрэ Филиппрэ къафэхъугъэ пшъэшъэ-жыем Алена фаусыгъ. Ащ ыуж ильэсищ тешIагъэу ильэс 16 зыныбжъ Лизэ Иваненкэхэм яунагъоу зэгурьIоныгъэрэ нэ-хъойрэ зэрыллым щыпсэоу ыублагъ, ау ыныбжъ ильэс 18 зэрэхъоу шъхьаф зышIыгъ. Ащ ышыпхъоу ильэс нахъ зымы-ныбжыгъэри Иваненкэхэм аплугъ, джыдэдэм Альбинэ я 3-рэ классыр кыухыгъ.

Валерэ илэ дагъохэм афэдэ зилэ Свети мы унагъом щапIугъ. Пшъашъэм я 9-рэ классыр къеу-хы, техникумым чIахъэ, сурэ-тышI сэнэхъатыр ылэ кыри-гъахъэ шIоигъу.

Цыфхэм ялъэу афагъэцакIэ-зэ, ыужкIэ Ирини, Максими, зэшхэу Сергейи, Ростислави Иваненкэхэм яунагъо щапIу-гъэх. Иринэ джыдэдэм ильэс 19 ыныбжъ, техникумыр кы-ухыгъ, псэолъэшIынымкIэ ма-стер, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым чIахъэ шIоигъу, шъхьафэу мэ-псэу. Сергей ыныбжъ ильэс 18 зэхъум унэ кыратыгъэу шъхьа-фэу мэлсэу. Ростислав а 1-рэ классыр, Максим я 6-рэ клас-сыр, Кристинэ я 5-рэ классыр, Руслан я 3-рэ классыр, Артем я 2-рэ классыр къаухыгъ.

Иваненко зэшъхъэгъусэхэм

орденэу «Родительская сла-ва» зыфилорэр къазэрафагъэ-шъошагъэр, ыпкIэ хэмылэу транспорткIэ зеклонхэу кIэлэ-цыкIухэм фитыныгъэ зэрялэр, къатитлоу зэтет унэр зыща-гъэпсыгъэ чIыгу Iахыр къара-тынымкIэ Мыекъуапэ имэр ишIуагъэ кызырэгъэкIуагъэр, ны мылкъури хагъахъуи, еж-хэм яахъщэкIэ унэр зэрагъэ-псыгъэр бысымгощэ нэгъушIом кысфилотагъ.

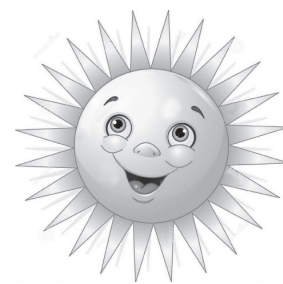
«КIэлэцIыкIу 21-р «тянэкIэ» кыоджэныр насыпыгъэшхо-ба?» сIуи сызеупчIым, Верэ шъабэу IугъушIуки, Сергей закъо ахэмытэу, адрэхэр зэкIэ а цIэ лъапIэмкIэ кызырэдэжэхэрэр, «сэсые-оуиекIэ» сабыихэр зэрэ-зэхимыдзырэр джэуапэу кы-ситыжыгъ.

Адыгэ гушIыIэжъэу «Бын Iужъур гъэбэжъу» зыфилорэм купкIышхоу кIоцIылъыр нахъ зызэхэсшIагъэр Иваненкэхэм яунагъоу тынчыгъорэ зэгурьIо-ныгъэрэ зэрыллым сызехъэр ары. Гъогу зэхэкIыплэм дэжъ ны-тыхэм кыIуанэгъэгъэ, зи-насып гъогу аузэнкIыжырэр кIэлэцIыкIухэр зэраплурэмкIэ, щылэныгъэм чыплэ гъэнэфагъэ ахэм щаубытыным зэрэфэба-нэхэрэмкIэ псэпэшхо зэрагъа-хъэрэр, а Iофыр зэрэмыпсын-кIэр бысымгуащэм зыфыхэсэ-гъэпсым, зэрихабзэу, Iушхып-цыкIи, сид фэдэрэ Iофи уегу-гъузэ, ппсэ халпхъэзэ бгъэ-цэкIэн зэрэфаер, хьалыгъугъэ-жъэри Iоф кызырэкIоу зэрэ-щымытыр, сабыихэм узэрадеу-лэурэм ипэгъокIэу Тхьэр кы-зэрэотэжыштыр кысилуагъ.

Ябын-унэгъо Iужъу дэт-хъэжъхэу, хьарыр къабэкIэу ильэсыбэрэ щылэнхэу бысым-хэм сафэлъалуи, зэрэгъэчэф мэкъэшхор кызыдэлукIырэ щагум сыфэмыхъу сыкыдэ-кIыжыгъ.

ЛЫШЭ Саныет.

Тыгъэнэбзый

Мэкъуогъум и 1-р — кIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Дунэе маф

Сабыигъор орэнасынышIу!

Урысыем ыкIи ащ исубъектхэм зэфэдэу сабыигъор тхъэгъоным ыкIи насынышIоным тегъэпсыхъэгъэ къэралыгъо программэ зэфэшхъафыбэ ащэлажэ.

ХэпшыкIэу мы аужырэ илъэ-си 10-м унагъом ищылакIэ нахышIу шыгъэным лъэшэу хабзэм ыналэ тет, «сабыим дэрмэныр кыдэкIо» зэралорэр гум кыгъэкIэу, апэрэ ыкIи ятIонэрэ, ящэнэрэ сабыир кызыфэхъу-хэрэм ахъщэ тынхэр аратых. УнэгъуакIэхэм унэ IофымкIи нахъ афэсакъхэ, мылыкIуэ Iэ-пыIэгъу арагъэгъоты хъугъэ. Ежъ унагъоми ипшъэрыл ин зыдишIэжъу, сабыим ипIун ишыпкIэ рехъылэ; ныжъ-тыжъ-хэри, ныбжыкIэхэм янэ-ятэхэ-ри, амал-лъэкIэу ялэм елпыты-гъэу, ялфыгъэхэм адэлэпылэх. Сабыим, щэч хэлъэп, унагъом гушIогъуабэ кыерелъхэ.

Мазэ, мээитIу, мээищ мэхъу, «ыгъы-сагъхэр» кыIутэкъоу,

щхырылу цыкIум зэкIэ лъэшэу фэцагъэ мэхъу; нэрэ-Iэрэм тысэу ыкIи макIэу зыкыIэтэу регъажэ, мэпшы, мэуцу, хэ-кIулы...

Апэрэ лъэбэкъур сабыим едзы, ар ны-тыхэмкIи, зэкIэ зиэхэмкIи мэфэкл шыпкI, ары-ба адыгэхэм клоныр езыгъэ-жъэгъэ цыкIум, лъэпытэ-лъэ-мафэ хъунэу алозэ, лъэтегъэу-цор зыкIыфашышIтыгъэр. ЗэкIэ унагъом исхэр сабыим ягуапэу, ыгъатхъэу кыдэкIокIых, джарэу сабыир хэткIи — жъыхэмкIи клэхэмкIи гудэчыгъо шыпкI. КIуагъэ алозэ, «мам», «пап», «нанэ», «татэ» гушIэхэм ямы-закъоу, дунаир кыIушыкIэу, Iоные-шIэные мэхъу, анахъэу зы илъэсым кыщегъэжъагъэу

3-м нэс кIэлэцIыкIухэр зыгъэ-шIэгъон дэдэхэр.

Сабыигъор насынышIоным пае бэ къэралыгъом Iофыгъоу зэшIуихырэ: кIэлэцIыкIу Iыгъы-плэ дахэхэр фэныкъуагъэ горэ ямылэу, зэкIэупкIэгъэ-кIэракIэ-хэу къэлэ шъхалэу Мыекъуапэ имызакъоу, район гупчэхэми, станицэхэми, къуаджэхэми бэу къадэтэджагъэх. КIэлэцIыкIу Iыгъыплэм клорэ сабыихэм шы-кIэ-локIэ дахэхэм, IупкIэ къеджэ-ным, лъытакIэм, сурэтшIыным, нэмыкI лъэныкIохэм зафагъасэ, еджаплэм клонхэм тырагъэпсы-хъэх. Непэ Мыекъуапэ унэ зэ-тетхэм апашъхэ кIэлэцIыкIу джэгуплэ зэтегъэпсыхъагъэхэр ащашIыгъэх. Ахэм хъэрэнхэр, нэмыкI джэгуплабэр адэт, са-быихэри, ны-тыхэри, нанэ-та-тэхэри лъэшэу мы зэхьокIыны-гъэхэм агъэразэх.

КIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Дунэе мафэ тиреспублики,

хабзэ зэрэхъугъэу, дахэу ша-гъэмэфэкл: В. И. Лениным и Гупчэ, Мыекъопэ къэлэ паркым мы мафэм сабый щхы мэкъэ чэфыр, орэдыр ащэжъынчы, кIэлэцIыкIухэм ясэнаушIыгъи мы мэфэклым кызылэухы. Анахъ

уасэ зилэр тичIыопс къэбзэ дахэ, хэгъэгущом, ти Адыгей орэд-пшыне макъэр, джэгу жъо-тыр, щхы-гушIо макъэр зэрашIу-шIушIыр ары. Тидунэе дахэ ма-мырынэу, нэфынэнэу, сабыи-гъор насынышIонэу тэлъало!

Тызэгъусэу тыжъугъэджэгу

МЭХЪОШ Руслан

Лъабытый

Лъабытый, лъабытый,
Шъэо цыкIур, зыгъэхый.
Лъабы, лъабы, лъабытый,
Лъэкъо цыкIухэр умгъэпый.
Уемыплых чIым, ыпэ плъэ.
Плъэгу зынэсрэр зэкIэ уий,
Iэбы-лъэбкIэ кызыщыцохъу,
Аферэм, гырэп. Укъэхъу!
О укъэхъумэ лы ухъун,
Хэгъэгубэр къэпкIухъан.
Iэхэр тамэу зэгощэй,
Лъэкъо цыкIухэр кIэмыщэй.
Къэлэт лъакъор, кызыэкIэщ,
КIуатэ, кIуатэ, уемызэщ!
ЧIыгум пытэу о теуцу,
Сыпшъыгъ IокIэ умыуцу.
ЧIыр къэмыщтэу укъэмыщт —
Уилэтышт чIым, уцIымыщт.
Ощ нахъ дэгъуи ылэтыгъ,
Нахъ онтэгъуи ышъэчыгъ.
Пшъэрылпыбэ чIым шыуи!
Игъо уифэн фай, дэгул.
Тый, тый, лъабытый,
Дахэу клорэр хэты ий?
— Кыйтфэхъунэу тисабый,
Нарты шъаоу Батырбий.

Тигъэмаф

АдыгеимкIэ тигъэмафэ гохъ дэд: тыгъэр лъагъу кыдэкIуае, къэплъы; дунаир къэфабэ, псыхъор узыфикъудыеу къаргъо, фабэ, тхъагъо.

Гъэмафэр пхъэшъхъэ-мышъхъэ-хэмкIэ бай: пстэуми апэу цумпэр, черешнер, абрикос пасэр, пхъэгупы-шхо плъыжъэу псыр зыкIызыр кы-зэлъэхъух. Ахэр кIэлэцIыкIухэм яшхыныгъо шыпкIэхэ, яклас. Мэкъу-огъум ыкIэм губгъо ыкIи хэтэ лэжъы-гъэ шIагъэхэри дахэу кызызэлъэхъух.

Тиреспубликэ гъэмафэр шыфаб, шыстыр, гурытымкIэ мэфи 140-рэ фэдиз екъудыи. Ощххэр бэрэ шы-лэхэрэп. Мэкъуогъум тыгъэпс мафэ-хэр къебэкIых, фабэ.

Анахъ мэээ фабер бэдзэогъур ары. Ар гъэмафэм ишIугъуапI. Фа-бэр градус 30-м шъхъадэкIыш, 40-м нэсын елъэкIы. Губгъохэм лэжъы-гъэр, анахъэу коцыр, ащыIуахыжъы. Чыгыхатэхэм яшIугъу: абрикосыр, кыицэр, мылэрысэр, чэрэзыр, кып-цIэр, малинэр кызызэлъэхъух. Къэ-

гъагъэхэри мы мазэм мэбагъох, бзыухэми яшъыпкI, ящырхэм лъэ-шэу аналэ атет, мэлэчъэ-лъачъэх; пчэдыжъыпэ, пчыхъэшъхъапэхэм бзыу орэдыр ахэм кIырагъэщы.

Шышъхъэлур — зэкIэ гум шIои-гъор зыщыл, Iанэхэм гъомилапхъэ-хэр атиз: хъырбыдзыр, нашэр, сем-чыкыр, натрыфыр; хэтэрыкIхэр — помидор-нэшэбэгухэр, къэбыжъыер, бжыныр, къужъхэр кызызэлъэхъух. Гъэмафэм ибаигъэ, дэрмэныр зэ-ригъусэр гушIуэжъхэм ащыкIэ-гъэтхыгъ. «Гъэмэфэ мафэм илъэ-сыр егъашхэ», «Цыфхэр гъэмафэм егъэгущох, бжъэхэр — къэгъагъэ-хэм», «Гъэмафэм кIымафэр егъа-шхэ», «Гъэмэфэ тыгъэм узыгъуи-бл егъэхъужъы», нэмыкIхэри.

Тигуапэу, «къеблагъ, гъэмафэр!» тэлэ.

БЭРЭТЭРЭ Хъамид

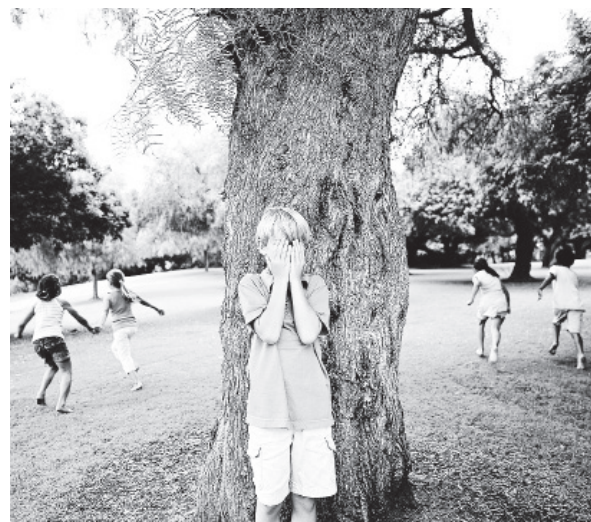
Зы лъытакI

*КIэлэцIыкIухэр, зы лъытакIэ
ШъозгъэшIэныр сыгу кIыхъагъ:
МышкIу, мышкIу, мышкIу закIэу
IэхъомбипшIым телъытагъ.
МышкIу, мышкIу — къэсэлыптэ,
Зы хэсэхышъ, цызэм пай.*

*Мыдрэ мышкIур кIышъо пытэшъ,
Згъэтысхъани — зы чыгай!
МышкIу, мышкIу, мышкIур хъоуе
Мэзы чIэгъым щысэшып.*

*МышкIу, мышкIу — къэсэлыптэ,
МышкIу закIэу дышъэ бжыб.*

*МышкIу пчъагъэ згъэтысхъагъи,
КъысфэкIыгъэр мзыжъый,
МышкIу, мышкIу, мышкIур хъоуе
Мэзы чIэгъым щысэшып.
МышкIу, мышкIу, мышкIу закIэу
IэхъомбипшIым телъытагъ.*

**Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр
МАМЫРЫКЪО Нуриет.**

ЖьоныгъуакIэм и 31-р – тутын емышьогъэным и Дунэе маф

Изэрар мыухыжъ

Цыфыр зэрылыкIын ыльэкIышт узхэм лъапсэ афэхуэхэрэм зэу ащыщ тутынешьоныр. Псауныгъэр къэхумэгъэнымкIэ Дунэе организацием кызэритырэмкIэ, ильэсым кыклоцI зэрэдунаеу пштэмэ, ащ илажьэкIэ нэбгырэ миллиони 6 малIэ.

Тутынешьоным шынагъоу кызыдихьырэм уасэ етыгуай. Пкышъоным тутын Iугъор зыхахэкIэ, пкыинэ-лынэхэр зэрэсистемэу зыгъэлорышлэхэрэ нервэхэм язытет зэщэкIо. Уз гъэтIылыгъэхэр кьежъэх.

Псауныгъэр къэхумэгъэнымкIэ дунэе организацием (ВОЗ) ильэсыр екIыфэ кIощт игъэклотыгъэ кампаниеу «Тутын-ныр шыгъэзыегъэным игъо къэсыгъ» зыфилорэр ытIуп-щыгъ. Ащ пшъэрылъ шъхьалэу иI гуьэкI зэфэшъхьафхэр ыкIи цифрэ шыкIэ амалхэр кызыфагъэфедэхэз, нэбгырэ миллиони 100-мэ тутын-ныр шагъэзыенымкIэ Iэпылэгъу афэхуегъэныр.

Псауныгъэм зэрар рамыхэу тутын-ныр зэрэшагъэзыещт амалхэр кыагъотынымкIэ мы Iофтхьабзэм ишлуагъэ къэкIощт. А амалхэр зэфэшъхьафых: тутын емышьогъэнымкIэ политикэм Iэпылэгъу фэхуегъэныр; тутын емышьогъэнымкIэ фэло-фашлэхэм екIоллакIэу яIэм зегъэушъомбгъуегъэныр; «откажись и выиграй» зыфилорэ шыкIэм тетэу тутын-ныр чIэзыдзыжы зышлюгъо цыфхэм Iэпылэгъу афэхуегъэныр.

Тутынешьоныр шагъэзыеным фэлорышлэшт амалыкIэ ВОЗ-м кыугупшысыгъ, ар ыпкIэ зыхэмилъ цифрэ шыкIэм тет консултацияхэр ягъэгъотыгъэнхэр ары. Мыщ ишлуагъэкIэ дунаим щыпсэурэ нэбгырэ миллиард 1,3-мэ тутынешьоныр ханэн альэкIышт. Мессенджерэу WhatsApp зыфилорэм Iофтхьабзэу «Откажись от табака» зыфилорэр щатIупщыгъ. Ащ цыфыр зыклатхэкIэ ыпкIэ хэмилъэу тутын-ныр зэрэчIидзыщтым щызыгъэгъозэщтхэ къэбархэр кыфэкIощтых.

Тутын-ныр ыкIи никотин зыхэлъ нэмыкI продукцияхэр зэрэхьыллэхэрэм апэшукIогъэнымкIэ зекIорэ къэралыгъо политикэм и Концепциеу 2035-рэ ильэсым нэс телъытагъэр пхырыщыгъэным фэшI Iофтхьабзэу зэрэхьащтхэм я План УФ-м и Правительствэ 2021-рэ ильэсым мэлъылфэгъум и 30-м ыштагъ. Тутын-ныр ыкIи никотин зыхэлъ нэмыкI продукцияхэр зыщэфыхэрэм, зэ-зыхьыллэхэрэм япчъагъэ нахь макIэ шыгъэным, тутын емышьогъэнымкIэ медицинэ про-филактикэр нахьышлу шыгъэным Планыр афытегъэпсы-хьагъ.

Коронавирусыр кызыежъэм

тутын ешъоштыгъэ нэбгырэ миллионыбэмэ ар шагъэзые ашлюгъо хъугъэ.

Тутынешьоныр апэу кызыщегъагъэр пшIэнкIэ гъэшлэгъоны. Ар апэдэдэ Испанием кызы-хьагъэр Америкэр кызыэлъузы-хыгъэ Колумб ары. Нэужым Европэм ыкIи адрэ къэралы-гъохэм ар ащашэу аублагъ.

Никотин-ныр щэнаут лъэш. УзэрылыкIын ыльэкIышт миллиграмм 80 — 120-рэ фэдиз зы тутын-ныр хэлъ. Зэшъогъум цыфым ыпкышъол никотин дози 2 — 4 хахъэ. Арышъ, нахьыбэрэ цыфыр ащ ешъо къэс, ыпкышъол никотин-ныр нахьыбэу хэхъэ. Тутын-ныр бэрэ ешъорэ цыфым ащ хэлъ никотин-ныр охътэ гъэнэфагъэкIэ гумэкIыгъоу, пльыр-стырэу ыкIи нэмыкI теубытагъэ зыхэмилъ зекIуакIэу кыыхафэхэрэр тырехыхэу ало, ау тутын емышьохэрэм ар зэхашлэрэп.

Тутынешьоныр зэрэханэгъэм тетэу псауныгъэм ишлуагъэ екIэу еублэ. Тутын земышъохэрэм такыкъ 20 зытешлэкIэ, лъынт-фэтеор нахь макIэ хъоу фежъэ. Сыхьат 12-м кыкIоцI угарнэ газэу лъым хэлъым ишапхъэ зыпкы еуцо. Тхамэфи 2 — 12-м кыкIоцI лъыкыекIокIыр ыкIи тхьабылхэм ялофшIэн нахьышлу мэхъу. Мазэм е мэзи 9-м пскэр ыкIи гужыдэмыхьэр мэкIодых. Ильэси 5 — 15-м кыкIоцI егъашI тутын емышьогъэ цыфым ишапхъэ фэдизэу ин-султ кьеоным ишынагъо мэкIоды. Ильэси 10-м кыкIоцI тхьабылым адэбз узым зыкы-

щиштэным ишынагъо нахь макIэ мэхъу.

Общественнэ псауныгъэм ыкIи медицинэ профилакти-кэмкIэ Адыгэ республикэ гупчэм илофышлэхэм социологи-ческэ уплэкIунхэр тутын ешъо-хэу республикэм исхэм азы-фагу щашыгъэх. АщкIэ Iэпылэгъу кыафэхуегъэх МыекIопэ ме-дицинэ колледжим иволонтер-хэр. УплэкIунхэм кызырэгъэлэгъуагъэмкIэ, республикэм щыпсэухэрэм процент 56-р ильэси 10 хъугъэу тутын ешъо, процент 32-р — ильэси 10-м нэсыгъэхэп ыкIи процент 12-р — ильэси 5 хъугъэп тутын зешъохэрэр.

УпчIэу «КышъукIэхуэхьэрэ сабыйхэр тутын ешъонхэу шъуфая?» зыфилорэм нэбгы-ри 180-р кыезэгыгъэл, ар про-цент 89-рэ. Анахь гъэшлэгъо-

ныр, проценти 10-м язэфэдэу альытагъ, ащыщ нэбгыритIумэ яклэлэцIыкIухэр тутын ешъомэ ашлюгъоу къалуагъ.

Социологическэ уплэкIунхэм къадыхэлъытэгъагъ тутын-ныр пэшлукIорэ хэбзэгъэуцугъэм еплъыкIэу фырылэр зэрэгъэшлэ-ныр. ЗэрэхагъэунафыкIыгъэм-кIэ, зэупчыгъэхэм янахьыбэм, тутын ешъохэрэри ахэтэу, об-щественнэ чIыплэхэм тутын уащешъо зэрэмыхъуштым ды-рагъэштагъ — процент 84-рэ, адрэ процент 16-м ар мытэрэ-зэу альытагъ.

Тутын емышьогъэным и Ду-нэе мафэ ипэгъокIэу респу-бликэм Iофтхьабзэ зэфэшъхьаф-хэр щызэхашщтых: тутын-ныр зэрарэу кыыхьэрэр кызылоти-кIырэ зэлукIэгъухэр, пчъэ зэлү-хыгъэхэм я Мафэ, шъэф зы-хэлъ социологическэ уплэкIу-нэу «Распространен-ность курения среди жителей Республики Адыгея» зыфилорэр.

2021-рэ ильэсым жьоныгъуакIэм и 28-м кыщегъэжъагъэу и 31-м нэс урысые Iофтхьабзэу «Освобо-дим Россию от табач-ного дыма!» зыфи-лорэм Адыгеир хэлэ-жъэшт. Iофтхьабзэм информационнэ мэ-хьанэ зэриIэм ыкIи тутын-ныр шыгъэзые-гъэным зэрэдыра-гъаштэрэм нэмыкIэу, псауныгъэм зэрар езыхьэрэ шыкIэхэр шыгъэзыегъэнхэмкIэ шIэныгъакIэхэр агъо-тыщтых. Мыщ хэла-жъэ зышлюгъохэм ашлэн фаер: сайтэу www.ropniz.ru е www.gnicpm.ru

зыфилорэрэм тхы-гъэу «Я за некурящую Рос-сию. А ты?» кырахышт ыкIи хештегэу **#РОССИЯНЕКУРИТ** кIэтхагъэу социальнэ хьытыу-м кыырагъэхьащт.

Тутын емышьогъэным и Ду-нэе мафэ епхыгъэ Iофтхьабзэу ильэсыр екIыфэ кIощтым мы амал пстэури кыдыхэлъытагъ. Тутын-ныр шагъэзыенымкIэ шлуа-гъэ къэзытырэ фэло-фашлэхэм ямэхьаныр — псауныгъэр на-хьышлу хъуныр, цыфхэм ящы-Iэныгъэ ыкIи ямылькы кызые-тензныр.

Кыыхгъэщыгъэн фае, икIыгъэ ильэсым пандемием дунаир зэрэзэлъыкIугъэм емышьыты-гъэу, тутын-ныр шыгъэзыегъэным епхыгъэ Iофтхьабзэу общест-веннэ псауныгъэм ыкIи меди-цинэ профилактикэмкIэ Адыгэ республикэ гупчэм ригъэкIо-кIыгъ. АщкIэ шыкIэ зэфэшъхьаф-хэр гупчэм илофышлэхэм кызы-фагъэфедэгъэх. Социальнэ хьытыухэу **Одноклассники, Facebook, Instagram** зыфило-хэрэм хэутыгъэ мини 2-м ехъу къарагъэхьагъ. Телевидением ыкIи медицинэ учреждениехэм яхоллхэм социальнэ рекламэ 32-рэ щатIупщыгъ. Тутынешьо-ныр ыкIи псауныгъэм зэрар езыхышт амалхэр шыгъэзыегъэн-хэр кызылоти-кIырэ буклетхэу, листовкэхэу 9269-рэ агъошгъэх.

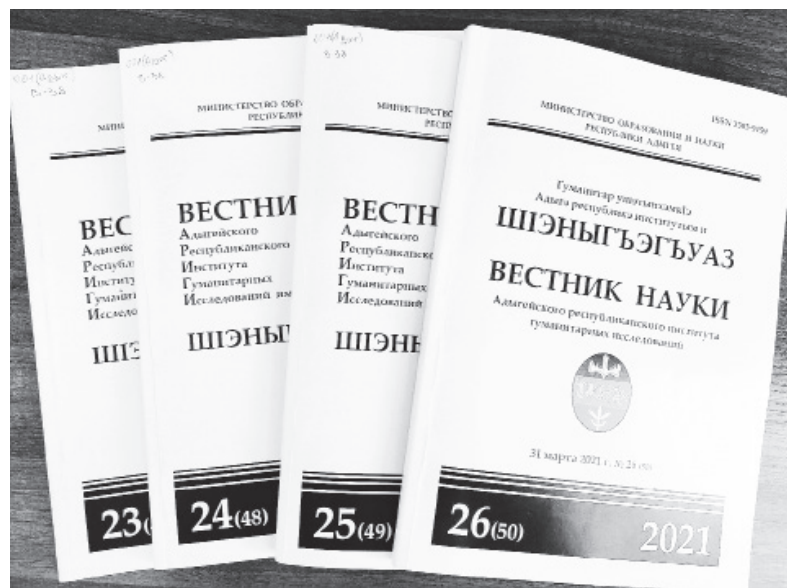
Тутын-ныр шыгъэзыегъэным-кIэ кабинетэу ыпшъэкIэ зигугъу кьэтшыгъэ гупчэм хэтым ту-тынешъо нэбгырэ 4902-рэ Iэ-пылэгъу ящыклагъэу къаоллагъ. Ащ щыщэу нэбгырэ 870-мэ тутынэу зашъохэрэм япчъагъэ нахь макIэ ашыгъэ, нэбгырэ 510-мэ ханэжыгъ.

Хэутын-ныр фэзыгъэхьазырыгъэр IШЬЫНЭ Сусан.

«Шэныгъэгъуазэм» гъэшлэгъоныбэ дэбгъотэшт

Шэныгъэ къэкълуапэмэ зыкӀэ ащыщ гуманитар ушэтынхэмкӀэ Адыгэ республикэ институтым «Шэныгъэгъуаз» зыфилорэ научнэ журналэу 2011-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу кыдигъэ-кӀырэр.

Мыщ филологием, филосо-
фием, социологием, тарихым,
этнологием, экономикэм афэ-
гъэхыгъэ тхыгъэ гъэшлэгъонхэр
кыдадэх. Журналым ия 26-рэ
номер мы мэфэхэм кыдэкӀыгъ.
КыкӀэлъыкӀошт номерыр шэ-
ныгъэлэгъэхэм агъэхъазыры.

Статьяхэр авторхэм адыга-
бзэки урысыбзэки къатхынхэ
алъэкӀышт. Статья пэпч анахь
гущыӀэ шъхалэху тхыгъэм щы-
гъэфедатгъэхэр, авторыр зэры-
гъозэгъэ литературэр урысы-
бзэки инджылызыбзэки къэ-
тыгъэх. Журналым кыдэхъэгъэ
статьяхэм ашъхы, яинагъи,
къатхыгъэхэрэри, лӀфыгъоу къа-
лэтыхэрэри, гухэлъу ялэри зы
— шэныгъэр нахь куоу къэ-
гъэлъэгъогъэныр ыкӀи ахэм
яджэхэрэм яакъыл-зэхашӀэ нахь
зегъэушӀомбгъугъэныр ары.

Апэрэ разделэу «Шэныгъэ-
гъуазэр» кызылузыхырэ бзэ-
шэныгъэм фэгъэхыгъэ лӀ-
фыгъохэр арых. Мы разделым
бзэ зэфэшъхъафхэм (аныхь
игъэкӀотыгъэу адыгабзэм) язы-
тет, зэшлохыгъэхэмрэ зэшлохы-
гъэн фаехэмрэ ыкӀи нэмыкӀ
научнэ лӀфыгъохэм афэгъэхы-
гъэ статьяхэр бзитӀкӀэ жур-

плэу щаубытрэр» (Тыгъужь
Гошсым, N 9) ыкӀи нэмыкӀхэр.

Бзэм изытет, ащ хэхъоныгъэ
егъэшлыгъэным пае зэшлохы-
гъэн фэе лӀфыгъохэр «Шэны-
гъэгъуазэм» кыдэхъэгъэ ста-
тияхэм куоу къагъэлъагъо. Ахэм
ащыщых «Спорные вопросы
адыгского языкознания» (Бер-
сиров Б. М., N 1), «Перспекти-
вы адыгейской эколингвисти-
ки» (Тов Н. А., N 2), «Повторы
в сказках и загадках» (Атажа-
хова С. Т., N 4), «Использова-
ние термина «черкес» в Турции
(Джанкыч (Еутых) А., N 23)
ыкӀи нэмыкӀхэр.

лӀфыгъохэм афэгъэхыгъэ
тхыгъэху «Шэныгъэгъуазэм»
кыхиутыхэр студентхэм, шэ-
ныгъэлэгъэхэм, кӀэлэгъаджэ-
хэм, зэкӀэ бзэм пыщагъэхэм
къашъхъэпэн къытшӀошы.

«Шэныгъэгъуазэм» адыга-
бзэм е нэмыкӀыбзэхэм афэ-
гъэхыгъэ тхыгъэхэр къатхы
Мэщфэшлу Нэдждэт («Адыга-
бзэмэ язытетрэ якъэухъумэн-
рэ яхылапэгъ», N 2, «Адыгабзэм
имэкъэзэгъэ зэхэлъхэр», N 18,
къ. Мыекъуапэ), Авидзба А. В.
(«Локальные преворбы в запад-
нокавказских языках», N 7,

Къуекъо Асфар ыкӀи нэмыкӀ-
хэм ятхыгъэхэр журналым бэрэ
кыдадэх. Ащ фэдэу лӀфыгъохэм
илофыгъо зэфэшъхъафхэм афэ-
гъэхыгъэху кыхаутыгъэхэм
ащыщых Бжъэмыхъу Саныет
«Фэрзепэ заор» адыгэ лӀфыгъохэм
кызырегъэлъагъорэр» (N 2),
Нэхэе Саид «Джырэ щылаклэм
ифэмэ-бжымыхъу ордэ къэлэ-
ным кытрихъагъэхэм ащыщхэр»
(N 4), ШъхалпӀэкъо Гъучыпс
«Зы гъыбзэ итхыд» (N 5), Цуе-
къо Нэфсэт «Адыгэ лӀфотэ шэ-
ныгъэм изы нэкӀубгъу» (N 5),
Къуекъо Асфар «Хъырцыжъ
Алэр феодальнэ эпосым зэрэ-
хэтыр» (N 8), Басангова Т. Г.
«О феномене сказительства в
фольклоре калмыков» (N 14)
ыкӀи нэмыкӀхэр.

Институтым литературэмкӀэ
иотдел ипашуэу Щэшлэ Шамсэт
адыгэ литературэм изытет,
ащ илофыгъохэм, титхакӀохэм
атхыгъэхэр лъэхъэнэ-лъэхъану
гъэунафыгъэнхэм афэгъэзагъэу
матхэ. Филологие шэныгъэхэм-
кӀэ докторэу Мамый Руслъан
тиадыгэ литературэ итхэкӀо
нахъыжъху КӀэрэцэ Тембот,
Еутых Аскэр, Мэщбэшлэ Ис-
хъакъ, нэмыкӀхэм афэгъэхыгъэ
статья гъэшлэгъонхэмкӀэ жур-
налыр къегъэбаи.

Мы отделым лӀф щызышӀэ-
рэ пэпч адыгэ тхакӀохэм
ятворчествэ зэхафыз, къэлӀкӀэ
шъхъафэу тхакӀо пэпч ыгъэ-
федэрэм, тхыгъэм игъэпсыкӀэ
ыкӀи нэмыкӀ лъэныкъохэм къа-
тегушыӀэ Шъхэлэхъо Дарико
А. С. Пушкиным, М. Ю. Лермон-
товым, Цуекъо Юныс ыкӀи нэ-
мыкӀхэм афэгъэхыгъэу, Шэу-
джэн Тэмарэ — Лъэустэн
Юсыф, Щэшлэ Казбек, Бэгъ
Нурбий ыкӀи нэмыкӀхэм яхы-
лапэгъэху къэтхэх. Шэныгъэ-
лэгъэу ЖакӀэмыкъо Заримэ,
Жэнэ Къырымызэ, лэшына

Хъазрэт, Пэнэшъу Хъазрэт ыкӀи
нэмыкӀхэм ятворчествэ кытегу-
шыӀэ. Агъырджанэкъо Симхъан-
рэ ШэкӀо Мирэрэ адыгэ просве-
тительхэм нахь афэгъэзагъэх.

НэмыкӀ научнэ лӀфшӀапӀэ-
хэм къаратхыкӀырэ литератур-
нэ статьяхэри мы журналым
кыхеутых. Ащ фэдэу къэтхэх
Адыгэ къэралыгъо универси-
тетымкӀэ (Жъэжъые Р., Хъа-
мырзэкъо Н., Кубэщыч С., К.
Анкундиновы), МКЪТУ-мкӀэ
(ХъокӀо Фатим), БэкӀуу Хъан-

гием ыкӀи культурологием афэ-
гъэхыгъэ тхыгъэ гъэшлэгъон-
хэр кыфагъэхъазырых Тха-
гъэпсэу Галинэ, Г. Б. Луганска-
ям, Гъубжэкъо Марат, Н. Н.
Денисовам, Кобл Сэламэт ыкӀи
нэмыкӀхэм.

Философиемрэ социологием-
рэкӀэ отделым илофышӀэху Хъа-
нэху Руслъан, ГъукӀэлӀ Зухра,
И. О. Кускаров, Хъагъур Айтэч,
К. М. Гожев, Делэкъэрэ Къа-
дырбэч, Афэшлыжъ Мурат, Де-
лэкъо Людмилэ статья гъэшлэ-
гъонхэр журналым кыфатхых.

ТитхакӀохэм ящыӀэныгъэ ыкӀи
ятворчествэ гъогу къэзылӀотэрэ
тхыгъэхэр журналым кыхеу-
тых. ТхылыкӀэхэм уасэ къязы-
тырэ рецензиэхэри журналым
еджэхэрэм агъотыштых.

Тиреспубликэ ыкӀи нэмыкӀ
чыпӀэхэм яшӀэныгъэлэгъэ цӀэ-
рылохэм ялыгъэ зекӀуакӀэхэм
афэгъэхыгъэу журналым кы-
хиутыгъэр макӀэп. Ахэр Аульэ
Пшымафэ, Мэрэтыкъо Мыхъута-
рэ, Бэрон Исмахылэ, Мэщбэшлэ
Исхъакъ, Бэгъ Нурбий, Бахъуко
Ерэджыбэ, Бырсыр Батырбий,
Шъхэлэхъо Абу, Наурзэ Ибра-
хымэ, Бэрсэй Умарэ, ЗекӀогъу
Уцужыкъо ыкӀи нэмыкӀыбзэхэм
афэгъэхыгъэх.

Тиреспубликэ имызакъоу,
къалэху Москва, Налщык,
Ставрополь, Краснодар ыкӀи
нэмыкӀхэм, Абхъазым, Грузи-

**Бзэм изытет, ащ хэхъоныгъэ егъэшлыгъэным
пае зэшлохыгъэн фэе лӀфыгъохэр «Шэныгъэ-
гъуазэм» кыдэхъэгъэ статьяхэм куоу къагъэлъагъо.**

джэры (Налщык), Адыгэ кӀэ-
лэгъэгъэ колледжым илофы-
шӀэхэр ыкӀи нэмыкӀхэр.

«Шэныгъэгъуазэм» кыхеу-
тых тарихым, этнологием,
культурологием, философием,
социологием ыкӀи экономи-
кэм яхылапэгъэху осэ дэгъу
кызыратыгъэ статьяхэр. «Шэ-
ныгъэгъуазэм» иномери 6-мэ
лӀфыгъо зэфэшъхъафхэм афэ-
гъэхыгъэ статья 500 фэдиз
тишӀэныгъэлэгъэхэм къатхыгъэу
кыхиутыгъ.

Гуманитар ушэтынхэмкӀэ
Адыгэ республикэ институтым
тарихымкӀэ иотдел илэжъако-
хэм алыӀкӀэ къагъанэрэп, мы-
пшыжъху тхыгъэ гъэшлэгъон-
хэр журналым кыӀэлапэгъэхэх.
Ахэм ащыщых тарихь шэны-
гъэхэмкӀэ докторху Ацумыжъ
Казбек, Пэнэшъу Аскэр, Хъот-
къо Самир, Мэкъулэ Джэбраил;
шэныгъэ зэфэшъхъафхэмкӀэ
кандидатху ЛэупӀкӀэ Нурбий,
ЕмтӀыль Разиет, нэмыкӀхэр.

«Шэныгъэгъуазэм» этноло-

ем, Дагъыстан, Азербайджан,
Тыркуем ыкӀи нэмыкӀ гъэгъу-
хэм къаратхыкӀыгъэ статьяхэ-
ри журналым кыхеутых.

Журналыр нахышӀу шыгъэ-
ным, ар игъом кыдэгъэкӀы-
гъэным цыф макӀэп хэлажъэ-
рэр. Ахэр тхыгъэхэм яавтор-
хэр, рецензентхэр, редколле-
гием хэтхэр, хэутыным, редак-
тировать шыгъэным, зэдзекӀы-
ным апылхуэу (Щэшлэ АспӀан,
Ахэджэго Белл, лэшына Марин).

Журналым итираж бэп, ар
Интернетми къехъэ, тиинститут
ибидиотеки чӀэлъ, республикэм
ыкӀи къалэу Мыекъуапэ ибид-
потекэхэм фаем къащигъо-
тышт. Шыпкъэ, дэгъугъэ алшъэ-
рэ, профессиональнэ ыкӀи об-
щественнообразовательнэ еджапӀэхэм
«Шэныгъэгъуазэр» къыратхы-
кӀынэу лӀфыр гъэпсыгъагъэмэ.

ЦУЕКЪО АЛЫЙ.

**«Шэныгъэгъуазэм» пшъэ-
дэкӀыжъ зыхырэ ире-
дактор.**

**Журналым кыдэхъэгъэ статьяхэм ашъхы,
яинагъи, къатхыгъэхэрэри, лӀфыгъоу къалэ-
тыхэрэри, гухэлъу ялэри зы — шэныгъэр нахь куоу
къэгъэлъэгъогъэныр ыкӀи ахэм яджэхэрэм яакъыл-
зэхашӀэ нахь зегъэушӀомбгъугъэныр ары.**

налым иномери пэпч кыхеу-
тых. Ащ фэдэх адыгабзэкӀэ
тхыгъэху «лэшынаэм ипрои-
зведениехэм зэдэгущыӀэгъоу
ахэтхэм ягъэпсыкӀ» (Биданэ-
къо Марзият, N 5), «Адыгэ
алфавитымрэ тхыбзэмрэ къакӀу-
гъэ гъогур» (Бырсыр Батырбий,
N 11), «Непэрэ адыгэ тхыбзэм
изытет» (Лылуужу Адам, N 16),
«Уахътэмрэ адыгабзэм изэгъэ-
шӀэнрэ» (Гъыш Нухъ, N 15),
«Адыгэ лъэкъуацӀэхэм ятарихь
щыщ сатырхэр» (Цуекъо Алий,
N 2), «лэшына Хъазрэт итхы-
гъэхэм фразеологизмэхэм чы-

Абхъазыр), БэкӀуу Хъанджэры
(Адыгабзэм теуха гупсысэхэр»,
N 9, къ. Налщык), Алтын Фех-
ли («Язык и этнос, адыгейский
язык на этнической террито-
рии и в диаспоре», N 10, Ты-
ркуер), Тихонова А. П. («Общее
в корнеслове хаттских теони-
мов и абхазско-адыгских лек-
семах», N 18, къ. Мыекъуапэ),
нэмыкӀхэр.

Журналым чыпӀэ гъэнэфэ-
гъэ щаубыты фольклорым ило-
фыгъохэм. Институтым илофы-
шӀэху фольклорым дэлажъэху
Цуекъо Нэфсэт, Нэхэе Саидэ,

Искусствэр — тибайныгъ

МэфэкIхэм ащэуджых

Лъэпкъ искусствэр зышлогъэ-шлэгъон клэлэцIыкIухэм ясэнau-щыгъэ кызылауахыным фэшI амалышлэхэр ялэх.

— Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ клэлэцIыкIу еджапIэу Лъэцэрыкъо Кимэ ыцIэ зыхырэм IорыуатэхэмкIэ икIутамэ зыщызыгъасэхэрэр еджэх, ансамблэхэм ахэтхэу къэшыох, ордэ къало, усэхэм къаджэх. КIэлэеджаклохэр Адыгэ Республикэм щиклорэ зэхыхэхэм, зэнэкъокъухэм ахэлэжэх, — кытылауагъ АР-м искусствэхэмкIэ клэлэцIыкIу еджапIэу К. Лъэцэрыкъом ыцIэ зыхырэм икIэлэегъаджэу, лъэпкъ искусствэм щыцIэрылоу ГъукIэ Замудин. — Сэнэхъатэу кыыхахы ашIоигъом кыкIэлупчIэх, гуетыныгъэ ахэлъэу яшIэныгъэ хагъахьо.

«Музейхэм ячэщ» зыфилорэ зэхыхэм клэлэеджаклохэм адыгэ ордэхэр кыщалауагъэх, сурэтэу ашIыгъэхэр кыщагъэлъэгъуагъэх. КIэлэцIыкIухэм яхъуэхумэн и Дунээ мафэ фэгъэхыгъэ зэлукIэгъухэм ижырэ адыгэ ордэхэр кыщалоштых, щыуджыштых.

Сурэтым итхэр: **искусствэхэмкIэ клэлэцIыкIу еджапIэм зыщызыгъасэхэрэр, клэлэегъаджэхэр.**

Футбол

НахьышIум тежэ

«Зэкъошныгъ» Мыекьюапэ — «Биолог-Новокубанск» Прогресс — 0:4 (0:2).
ЖьоныгъуакIэм и 28-м Мыекьюапэ щызэлукIагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Гиголаев, Подковыров, Хагъур, Власов (Шхъэлахо, 89), Букия (Такъ-луй, 56), Ещенко (Дыхъу, 84), Гагиты, Iацэ, Хьасаныкъу (Палажнов, 56), Андрейченко (Крылов, 59), Кьонэ.

Къэлапчъэм Iэгуаор дзэ-дзагъэхэр: Циберкин — 32, 45, Селеменов — 55, Охрименко — 76.

ЗэлукIэгъум клэхуэу фэхъугъэм тигъэрэзагъэп. А Iацэр, О. Ещенко, А. Кьонэр, нэмыкIхэри «Биологым» икIэлэпчъэ дэуагъэх, ау хъагъэм Iэгуаор радзэн алъэкIыгъэп. Къэлэпчъэлутэу В. Суворовыр цыхъэшIэгъоу ешIагъ.

«Зэкъошныгъэм» икIэлэпчъэлутэу Д. Гиголаевыр дэуэ ешIагъэу тлътэрэп, арэу щытми, гъогогъуи 4 Iэгуаор дигъэкIыгъ. Ухъумэн Iофыгъохэр «Зэкъошныгъэм» зэригъэцакIэхэрэм гу-мэкIыгуабэ кызыдахьы.

Пресс-зэлукIэр

— ЕшIэкIо ныбжьыкIэу тштагъэхэм ялэпэлэсэныгъэ зэнэкъокъум диштэрэп. Ащ кыхъэкIэу тызылукIэрэ командэхэм афэдэу

дэгъоу ешIэнхэм фэхъазырхэп. ХэкIыпIэу щылэхэм тягупшысэшт, нахьышIоу тызэрешIэштым тыпылпыт, — кылауагъ «Зэкъошныгъэм» итренер шхъалэу Ешы-гоо Сэфэрбий.

«Биологым» итренер шхъалэу Леонид Назаренкэм зэрилпытэрэмкIэ, «Зэкъошныгъэм» ешIэгъур дэгъоу ригъэжыагъ, ау гъэхъагъэ ышIын ылъэкIыгъэп, ар кызыыхэкIыгъэр кыгурылауагъэп. «Биологым» къэлапчъэм Iэгуаор дидзэным фэшI бэрэ чIыплэшIу итыгъ. ЫпэкIэ щешIэхэрэр Л. Назаренкэм егъэмысэх, къэлапчъэм благъэу екIух, ау яамал кыхы-рэр хъагъэм Iэгуаор радзэнэу. «Биологым» мурад хэхыгъэ иI, зэнэкъокъум щыльыкIотэн фаеу Л. Назаренкэм елътэ.

Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хьасанэкъо Мурат, Адыгэ Республикэм и Парламент и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр футбол ешIэгъум еплъыгъэх, республикэм испорт илофышIэхэм гушыIэгъу афэхъугъэх.

Я 31-рэ ешIэгъухэр

«Кубань» — «Махачкала» — 4:1, «Легион» — «Кубань-Хол-

динг» — 0:0, СКА — «Ессентуки» — 1:0, «Форте» — «Черноморец» — 1:2, «Мэщыкъу» — «Спартак» — 2:2, «Туапсэ» — «Анжи» — 2:6, «Интер» — «Динамо» — 1:2.

Хэт тыдэ щыла?

1. «Кубань» — 74
2. «Кубань-Холдинг» — 74
3. «Черноморец» — 63
4. «Легион» — 58
5. СКА — 55
6. «Анжи» — 45
7. «Махачкала» — 43
8. «Форте» — 41
9. «Динамо» — 41
10. «Спартак» — 41
11. «Биолог» — 33
12. «Мэщыкъу» — 33
13. «Краснодар-3» — 30
14. «Зэкъошныгъ» — 22

15. «Интер» — 18
16. «Туапсэ» — 14
17. «Ессентуки» — 13.

2020 — 2021-рэ ильэс ешIэгъур футбол клубхэм мэкьюогум и 15-м аухышт. ЕшIэгъу шырыщ къафэнагъ. «Зэкъошныгъэр» мэкьюогум и 2-м Новороссийскэ «Черноморцэм» щыIукIэшт, и 15-м Махачкала «Анжи» щыдешIэшт.

Мэкьюогум и 9-м «Зэкъошныгъэр» «Спартак» Налчык Мыекьюапэ щыIукIэшт.

«Кубань» апэрэ чIыплэм уцужыгъэми, купэу «Кыблэм» теклоныгъэр кыщыдзыхыштыхтэрэп.

**Нэклубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.**

**Зэхъыщагъэр
ыкIи кыдзэ-
гъэкIырэр:**
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм ащы-
псэурэ тильэпкъэ-
гъухэм адырIэ зэпхы-
ныгъэхэмкIэ ыкIи
къэбар жугъэм
иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыдэ-
щылэр:**
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаIыхырэр А4-кIэ
заджэхэрэ тхьапэхэу
зипчъагъэкIэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлгъэу, шрифтыр
12-м нахъ цIыкIунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкIегъэкIожыхь.
**E-mail: adyvoice@
mail.ru**

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ, теле-
радиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыпIэ гъэIоры-
шIанI, зэраушыхъатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**ЗэкIэмкIи
пчъагъэр**
4311
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1033

Хэутыным узщы-
кIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъалэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъалэм
игуадзэр
МэщIэкъо
С. А.

ПшъэдэкIыжь
зыхырэ секретарыр
ЖакIэмыкъо
А. З.